

FUNDACIÓ
VILA CASAS

CAN
FRAMIS
BARCELONA

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

Del 4 d'octubre
al 22 de gener de 2023

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

L'exposició

Ella, una i altra vegada d'Eugènia Balcells és una exposició, a cura d'Eulàlia Bosch, en què els arquetips femenins –tot incloent-se i excloent-se mútuament– van dibuixant un vocabulari propi des del qual repensar les relacions humanes en què avui ens movem. L'exposició es podrà visitar a Can Framis des del 4 d'octubre fins al 22 de gener de 2023.

L'any 1968, Eugènia Balcells va fer el seu primer viatge als Estats Units i, a l'irrefrenable desig de conèixer món, s'hi va sumar la voluntat d'iniciar una carrera cinematogràfica. Ben aviat, va entrar en contacte amb la nova onada del Women's Lib i, des d'aleshores, sempre ha mantingut viu l'interès per la presència de les dones en les diferents esferes de la vida pública i la necessària ruptura amb els models de vida prefixats.

A la dècada dels anys setanta, un cop acabat el màster d'Arts a la Universitat de Iowa, Balcells interroga la realitat amb l'ull de la càmera i s'interessa especialment pels estereotips humans que el cine ha anat immortalitzant a través de les grans productores de Hollywood.

A mitjans dels anys setanta, va iniciar la seva trajectòria en el marc de l'art conceptual espanyol, on se situa com una de les artistes pioneres del cinema experimental i l'art audiovisual.

L'exposició presenta diverses obres de finals de la dècada dels setanta i començaments dels vuitanta –*Fin, Re-Prise, Boy Meets Girl, Going Through Languages*–, on queda reflectit el seu incisiu qüestionament sobre la imatge de les dones. Completa el recorregut *Àlbum portàtil* (1993), on l'artista ret homenatge a totes les dones sense excepció, i *Autoretrat* (1980-2018), amb el qual parla mitjançant la càmera de vídeo del seu lloc a la ciutat de Nova York on va viure prop de trenta anys. Tanca l'exposició *Becoming* (2022), una instal·lació inèdita nascuda de l'obra *Un espai propi*, amb què Balcells celebra l'obra i la vida de Virginia Woolf.

A l'exposició, breus cites de **Virginia Woolf** assenyalen el recorregut com una petita llanterna de butxaca.

Àlbum portàtil, 1993

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

FIN
(Fi), 1978

L'exposició s'inicia amb l'obra *Fin*, una instal·lació audiovisual a partir de cent vinyetes finals de fotonovel·les. **Aquest muntatge es presenta per primera vegada com a projecció continua.**

En el seu afany col·leccionista, Eugènia Balcells va acumular una gran quantitat de fotonovel·les que comprava als mercats de segona mà i que va fer servir per donar visibilitat a totes les històries que obria la paraula 'fi'.

Balcells s'interessa per la fotonovel·la com a producte de la societat de masses que, dirigit a un públic majoritàriament femení, promou estereotips de comportament de gènere i un model hegemònic normalitzat de relació de parella. Les imatges, corresponents a les últimes escenes de cada fotonovel·la, estan formades en la seva major part per la imatge del petó de la parella protagonista i un text breu que reflecteix un pensament simple i comú d'expressió de felicitat absoluta.

Tal com deia **Eugènia Balcells** en una conversa amb **Tonina Cerdà**: “El petó era el moment culminant, si bé quedava per dir que, segons com aconseguïssis navegar aquest desenllaç, arribaràs a un lloc o a un altre... En el cine passava el mateix. Ara, la paraula 'fi' s'ha eliminat de la majoria de les pel·lícules, però als anys setanta era habitual”.

“Seguint de prop el vocabulari artístic creat per Eugènia Balcells al llarg de la seva trajectòria, l'exposició s'inicia amb l'obra *Fin*, en un intent de no deslligar mai el que les obres revelen d'allò que només insinuen o directament amaguen. Cent finals diferents obren aquesta exposició. Cent escenes on ella, una i altra vegada, es troba abocada a redimir la incertesa del seu viure aferrant-se als estereotips que l'esperen des de la coberta de cada fotonovel·la”, apunta **Eulàlia Bosch**, curadora de l'exposició.

Quins són els horitzons que se li ofereixen a la vinyeta final?

*Tot sovint has de passar només amb les llavors; el germen del que podria haver estat
si la teva vida hagués estat diferent.*

Virginia Woolf a *Moments of Being* [1939-1940]

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

ÀLBUM PORTÀTIL 1993

Eugènia Balcells, l'any 1993, fabrica un abric de plàstic transparent amb butxaques plenes de postals de dones: Marguerite Duras, Virginia Woolf, Coco Chanel, Marilyn Monroe, la Victòria de Samotràcia... per honrar-les a totes sense distinció.

El vídeo que es presenta a l'exposició és un document del dia en el qual Eugènia Balcells presenta el seu abric d'homenatge a les dones a la llibreria Tartessos de Barcelona dient: "Porto en mi totes les dones, les conegudes, les desconegudes, les joves, les velles, les sàvies, les que no saben massa res... Totes les porto amb honra i amb gran agraïment".

En paraules de la curadora: "Eugènia Balcells ha descobert la transparència del plàstic. Aprèn a protegir i a fer visibles alhora els tresors que acumula al seu estudi. Construeix per a ells aixoplucs que li permeten apropiarse a través seu de les històries que l'han precedit i que l'envolten. Fins que arriba a embolcallar-se ella mateixa amb totes les *elles* que també són ella".

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

RE-PRISE
1977-1991

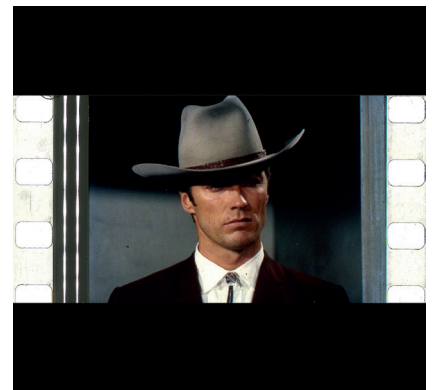
Instal·lació audiovisual basada en fotogrames de pel·lícules de 35 mil·límetres que han passat pel circuit comercial. *Re-Prise* consisteix en la projecció simultània de 8 sèries de fotogrames reals de films comercials trobats en un mercat vell. A l'exposició es presenten les seqüències corresponents a imatges de dona, imatges d'home i de parelles.

Aquests fotogrames revelen els diferents arquetips, signes i icones del llenguatge cinematogràfic. El so de la instal·lació és un collage de fragments de bandes sonores de tot tipus de films, realitzat pel músic **Peter van Riper**, amb qui Balcells ha col·laborat en diversos projectes.

Les imatges de *Re-Prise* envolten a l'espectador i es relacionen mútuament i a l'atzar, en una simultaneïtat de clixés seqüencialment inversemblants.

“Muntanyes de fotogrames omplen l'estudi d'Eugènia Balcells. Imatges de persones que, sota els dits destres de l'artista, van allunyant-se de les històries a les quals pertanyen i comencen a ser personatges d'aventures imprevistes. Així és com ella esdevé totes les actrius de Hollywood agrupades a l'interior d'una capsa de sabates reutilitzada. Sense saber com ni quan, el seu cos apareixerà de nou, enfundat en un vestit de festa, fent parella amb un dels actors acumulats en una capsa diferent. A l'estudi, la intangibilitat del cine es perd dia a dia en favor de la presència física dels fotogrames. Lentament, es va construint una pel·lícula de pel·lícules on queden immersos també tots aquells finals de les fotonovel·les inicials”, apunta **Eulàlia Bosch**.

Qui soc? Què soc? Aquesta mena de preguntes sempre planegen dins meu.
Virginia Woolf a *Diari d'una escriptora* [Dissabte, 27 de febrer del 1926]

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

BOY MEETS GIRL (Noi troba noia), 1978

Aquesta pel·lícula, sota el títol *Boy meets girl*, sembla al·ludir directament al cinema de Hollywood, i en concret al gènere de la comèdia romàntica, dirigit de manera expressa a un públic majoritàriament femení. L'obra vol contrastar el personatge femení amb el masculí i els diferents rols sentimentals mitjançant diferents fotogrames.

Aquesta pel·lícula parteix d'una pregunta: Quina imatge tindria de l'home i de la dona un extraterrestre que mai hagués vist éssers humans vius i que només conegués les seves imatges incloses a la premsa, als llibres i les revistes?

Les més de mil imatges que constitueixen aquesta pel·lícula provenen de diaris, revistes, publicitat, etc., i configuren un retrat arquetípic de la dona i de l'home contemporanis vistos a través dels mitjans de comunicació.

“Què hi ha entre els arquetips que dibuixen la vida tradicional, les foto-novel·les o les pel·lícules de Hollywood i l'experiència diària de la dona que somnia el seu futur? Eugènia Balcells encara persegueix qui és *ella*, la dona, i la troba en les màquines escurabutxaques que juguen amb la desesperança de tanta gent. *Ella* depèn d'una coincidència afortunada o perversa que està sempre suspesa en l'aire”, apunta Bosch.

La part esquerra de la pel·lícula està ocupada per diferents representacions de la dona, mentre que la dreta està reservada a fotografies d'homes. Les imatges s'aturen alternativament creant combinacions de parelles fictícies i aleatòries.

Balcells fa una exploració de les imatges de la dona i el discurs de la representació de la feminitat i de la masculinitat en els mitjans de comunicació de masses.

No hi ha antídoto [...] contra el xoc de la trobada.
Virginia Woolf a *Les ones*, 1931

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

GOING THROUGH LANGUAGES (Travessant llenguatges), 1981

Aquest vídeo ha estat realitzat en col·laboració amb Noni Benegas, poeta, i Marta Moia, antropòloga. Versió digital a partir d'U-Matic ¾", NTSC, color.

Vídeo de dos canals que explora el contrast entre el llenguatge públic de la televisió –en aquest cas la imatge de la dona presentada pels mitjans de comunicació en el programa “Miss Universe” (1981)– i el llenguatge personal i íntim de les imatges de dues dones a casa seva.

“En el primer cas, la càmera busca les imatges que vol oferir; en el segon, Eugènia Balcells fa servir una càmera que circula lliurement sobre un pedestal amb rodes i deixa que trobi allò que va succeint. Aquesta llibertat de càmera ha tingut molta importància al llarg de la seva obra”, apunta **Eulàlia Bosch**.

Eugènia Balcells elabora un discurs dual sobre la representació de la dona en els mitjans de comunicació, prenent com a exemple l'elecció de Miss Univers, contraposant-la al llenguatge personal i íntim de dues dones a casa seva. Dos tipus de llenguatge audiovisual molt allunyats entre si. Dues mirades, la del món del glamur i la del dia a dia. Un treball d'exposició sobre els rols imposats al gènere femení per una societat patriarcal enfront de la naturalesa de la dona.

Buscant saber qui és *ella*, la dona, Eugènia Balcells troba aquesta llibertat que li permetrà relacionar-se d'una manera completament nova amb qualsevol aspecte de la realitat que desperti el seu interès.

[...] tot són històries. Però, quina és la història de debò? Això ja no ho sé. Per tant, guardo les frases penjades com roba dins d'un armari, esperant algú que les pugui portar.

Virginia Woolf a *Les ones*, 1931

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

AUTORETRAT 1980-2018

Aquesta acció ha estat realitzada i filmada a Nova York per la mateixa artista. La projecció es va presentar per primera vegada l'any 2019 en el marc del festival FLUX a l'Arts Santa Mònica i ara, es presenta públicament per primera vegada.

En paraules d'Eugènia Balcells: “Quan estic a punt de vendre el meu estudi a Brooklyn per instal·lar-me definitivament a Catalunya, l'Eulàlia Bosch em fa adonar que no podem marxar sense alguna imatge dels trenta anys que he viscut a Nova York. En mig de la nit, faig la prova de filmar-me a mi mateixa fent un passeig per l'estudi i examinant-lo amb una bola mirall que vaig comprar fa molts anys”.

Amb una càmera al replec frontal del seu barret, Eugènia Balcells recupera una bola mirall que conservava com un tresor al seu estudi i, així, autofilmant-se i alhora sent filmada pel seu ajudant, fa un recorregut des del Soho, on va viure a començaments dels anys vuitanta quan va arribar a Nova York, fins al seu estudi a Brooklyn, passant per alguns dels llocs de la ciutat més significatius per a ella: el Metropolitan Museum, la Public Library del carrer 42, Grand Central, la llera de l'East River, el Museum of Natural History, etc.

A la dècada dels anys vuitanta, Eugènia Balcells deixava que la càmera es bellugués per l'espai amb la sola indicació d'un petit motor. Ara, quaranta anys després, és ella mateixa el motor que posa en circulació l'esfera en la qual es reflecteixen els seus espais de referència a la ciutat de Nova York.

“Res no para quiet en aquest intent de dir qui és ella. Una i altra vegada, deixa que la seva mirada—que arrossega amb ella l'ull de la càmera— es passegi per indrets coneguts en un acte de reconeixement i de gratitud. La filmació fa evident que la vitalitat de tots aquests llocs queda incorporada per sempre més a la seva imatge”, afirma Eulàlia Bosch.

Els fragments del so de les instal·lacions i obres sonores han estat realitzades per Eugènia Balcells a Nova York entre els anys 1980-2018, en col·laboració amb **Peter van Ripper**.

És la vida el que importa, només la vida, el procés de descobrir, l'etern i perpetu procés, i no el descobriment mateix.
Virginia Woolf a *Nit i dia*, 1919.

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

BECOMING
(Esdevenir), 2022

Instal·lació sonora: Barbara Held.
Personatge interpretat per Gemma Sin.

Aquesta instal·lació de vídeo per a quatre canals es presenta per primera vegada. L'obra proposa una dona que reneix contínuament i evoluciona enfrontant-se a les onades del mar, a la terra, a l'aire i a la llum. Va néixer de la instal·lació *Un espai propi* que Eugènia Balcells va fer en homenatge a la vida i l'obra de Virginia Woolf, presentada l'any 2000 al CCCB de Barcelona, en el marc del programa *Fars del segle XX*.

Tal com diu la curadora de l'exposició: "*Ella, la dona, és. És un procés de naixement. Un intent continuat de tornar a començar una i altra vegada. A favor del vent. Resistint les onades. Entre la vida i el suïcidi. Ella és resistència i transformació. És el dalt i el baix. El sobre i el sota. El sòl i el subsòl. L'impassible fons del mar i les onades encrespades. Ella és tots els colors i també la llum blanca.*"

"A la biblioteca d'Eugènia Balcells, Virginia Woolf hi ocupa un lloc preferent. Hi té una presència especial la lluita constant entre l'escriptura i la malaltia que fa que cada nou assaig, que cada novel·la nova, deixin sentir en les pàgines del seu diari l'esforç titànic esmerçat per poder existir com a escriptora. Eugènia Balcells la imagina en el seu darrer embat, oferint la seva vida al riu sense oposar-hi resistència. Un riu que esdevé platja, mar obert, oceà..., origen de la vida que neix i reneix una i altra vegada a l'interior de les dones, on nia el seu desig de llibertat i de creació", escriu Bosch.

"Avui, crec que ens falta la connexió amb la terra, amb els elements i, sobretot, amb les nostres bases. Si no connectem profundament amb el nostre cos, no podrem trobar mai el nostre eix. Ens cal habitar el cos amb saviesa i força. Hem de brillar com a entitats completes: no som només un cervell, un sexe, un aparell reproductor... som la dansa completa", apunta Balcells.

L'exposició es clou sent *ella*, la dona que aconsegueix un espai propi, una veu única i un nom que la identifica.

Quina seria la paraula per dir que era ple el mar?
Virginia Woolf a *Diari d'una escriptora* [Divendres, 12 de maig del 1933].

Eugènia Balcells

— *Ella, una i altra vegada*

Catàleg

El catàleg editat amb motiu de l'exposició presenta un text de la curadora de l'exposició, la transcripció d'una conversa entre Eugènia Balcells i Tonina Cerdà i una selecció d'imatges de les obres exposades.

- *Viatge al fons d'una pregunta: Qui és ella?* d'Eulàlia Bosch.
- Vint-i-cinc anys després. Una conversa entre **Eugènia Balcells** i **Tonina Cerdà**. Barcelona, maig 2022. Conversa editada per Eulàlia Bosch.

Eugènia Balcells

Barcelona, 1943

Capdavantera en l'art experimental i l'art audiovisual a Espanya. Començà la seva trajectòria artística a mitjans dels anys setanta, després d'acabar la carrera d'Arquitectura Tècnica a la Universitat de Barcelona (1967) i un màster en Arts a la University of Iowa (1971).

L'any 1968 deixà la seva ciutat natal, Barcelona, i s'establí a Nova York. Des del 1988 ha viscut entre les dues ciutats.

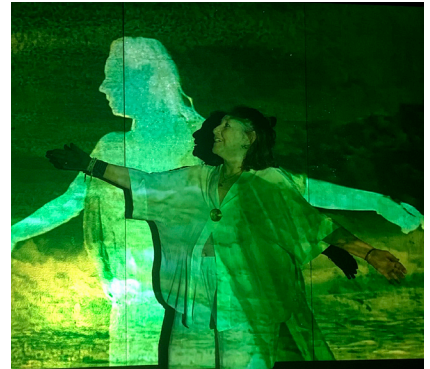
L'obra de Balcells se centra en la percepció humana i cerca un equilibri permanent entre l'intangible i el material. La precisa geometria de les seves instal·lacions configura la base de la seva complexa i dinàmica visió de la realitat.

D'entre les seves primeres obres, en destaquen *Fuga* (1979), el vídeo *Indian Circle* (1981) i la instal·lació *From the Center* (1982).

Nombrosos llibres (*Möbius Spaces*, *Ophelia*), música (*Flight*, *Xerox Music*) i projectes sobre temes del nostre temps (*Àlbum portàtil*, *Brindis*, *On and On*) complementen les seves grans instal·lacions: *En trànsit* (1993), *En el cor de les coses* (1998), *Un espai propi* (2000), *Roda do tempo* (2001), entre d'altres.

La seva recerca sobre les possibilitats de la imatge electrònica és una presència constant en la seva obra, per exemple, a *Camps de color* (1984), *TV Weave* (1985), *Traspassar límits* (1995), *Freqüències* (2009), *Roda de color* (2009), *Univers* (2012) i *Llegat* (2017).

Eugènia Balcells ha estat guardonada amb nombrosos premis, entre els quals hi ha el 1e. Manifestation Internationale de Vidéo et de Télévision (Montbéliard, França, 1982); Visual Studies Workshop Award (Rochester, NY, Estats Units, 1983); Premi Nacional d'Arts Visuals de la Generalitat de Catalunya (2009); i Medalla de Oro al Mérito en las Bellas Artes (2009), atorgada pel Ministerio de Cultura en reconeixement de la seva carrera artística.

Per a més informació podeu contactar amb el departament de premsa i comunicació

Neus Pérez
nperez@fundaciovilacasas.com
T. 93 481 79 85
M. 616 997 941

Diana Juanpere
djuanpere@fundaciovilacasas.com
T. 93 481 79 85
M. 620 092 759

Descàrrega d'imatges via web: www.fundaciovilacasas.com/ca/documents-premsa

Usuari: premsa
Contrasenya: premsa2022

FUNDACIÓ VILA CASAS

www.fundaciovilacasas.com

ESPÀIS
VoLART
BARCELONA

Espais Volart
Ausiàs Marc, 20-22
08010 Barcelona
+34 93 481 79 85
volart@fundaciovilacasas.com

CAN
FRAMIS
BARCELONA

Museu Can Framis
Roc Boronat, 116-126
08018 Barcelona
+34 93 320 87 36
canframis@fundaciovilacasas.com

CAN
MARIO
PALAFRUGELL

Museu Can Mario
Plaça Can Mario, 7
17200 Palafrugell (Girona)
+34 972 306 246
canmario@fundaciovilacasas.com

PALAU
SOLTERRA
TORROELLA

Museu Palau Solterra
Església, 10
17257 Torroella de Montgrí (Girona)
+34 972 761 976
palausolterra@fundaciovilacasas.com